

JAAERVERSLAG 2021

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
1. Het voorkomen van ontwrichtende klimaatverandering	6
1.1 De Klimaatzaak en het halen van 25% reductie	7
1.2 Gesprek met Rutte en het Woman-on-the-Moonplan	8
1.3 Internationale klimaatzaken	9
1.3.1 Australië: Oorspronkelijke bewoners tegen de Staat	9
1.3.2 Italië	10
1.4 Energiebesparingsprojecten - Urgenda en partners	12
1.4.1 Zet 'm op 60!	12
1.4.2 Lichten uit!	16
2. Verduurzamen gebouwde omgeving	22
2.1 Thuisbaas	23
2.2 Aardgasvrije wijk op Vlieland	24
3. Landbouw, Bomen en Biodiversiteit	25
3.1 Meer Bomen Nu groeit in 2021 – op naar 1 miljoen bomen!	26
3.2 1001 hectare kruidenrijk grasland	29
3.3 VoorBoeren	30
3.4 Landbouw	30
3.5 Caring Farmers	30
3.6 Broekhuizerlaan	31
3.7 Bedrijventerreinen vergroen(t)en	31
4. Bouwen aan de Beweging	34
4.1 De Climate Miles: van de Eemshaven naar de klimaatop in Glasgow	34
4.2 Grootouders voor het Klimaat	38
4.3 SamenSnellerDuurzaam.nl	43
4.4 Helpen en ondersteunen van allerlei andere initiatieven	43
5. Onderzoek en publicaties	44
5.1 Tussen Kolen & Parijs	45
5.2 Bezorgde brieven	45
5.3 Actieplan: Harlingen Circulair	46
5.4 Bijdragen aan nieuwe modellen	46
5.5 Bijdragen aan boeken en andere publicaties en uitzendingen	46
6. Personeel en Organisatie	48
7. Financiën	50

Urgenda streeft naar een circulaire economie die draait op duurzame energie. We richten ons hierbij op een omslag naar 100% duurzame energie in Nederland, wat vergezeld gaat van veranderingen in industrie, landbouw-, bouw-, mobiliteits- en energiesector. Dit alles met zoveel mogelijk behoud van biodiversiteit en meer opslag van koolstof in bodem en bomen. Het voorkomen van zowel ontwrichtende klimaatverandering als het verlies van biodiversiteit zijn twee van de grootste uitdagingen van deze tijd. Deze vereisen integrale oplossingen.

INLEIDING

2021 begon met een avondklok en een lange periode van lockdown in de samenleving. Veel uitgestelde lezingen en plannen werden opnieuw uitgesteld. We zagen elkaar minder en veel mensen vonden het tweede coronajaar moeilijker dan het eerste.

Toch hebben we ook dit jaar met veel kunst- en vliegwerk nog heel veel gedaan. Vaak in kleinere groepjes en uitgesmeerd over meer tijd of meer oppervlak, maar we deden het. De energiebesparingsprojecten waar we in 2020 mee waren begonnen, liepen door tot half 2021 en alles bij elkaar haalden we de doelen en hebben we veel CO₂-uitstoot voorkomen.

De campagne Meer Bomen Nu om 1 miljoen bomen te planten liep door en met vele duizenden vrijwilligers werden er bomen uit bossen en parken gehaald. Deze bomen, die anders dood zouden gaan, werden naar bomenhubs gebracht van waaruit mensen deze gratis konden ophalen. Zeker 80% van de bomen sloeg na het herplanten aan: een heel mooi resultaat.

De actie om boeren zaad voor kruidenrijk grasland goedkoper aan te bieden dan zaad voor Engels raaigras, was een groot succes en werd voortgezet. We gingen van 1001 naar 3003 hectare en vele boeren gingen door, ook na de actie.

In oktober liepen we van de Eemshaven in Groningen naar de klimaatop in Glasgow. Duizenden mensen liepen mee en zagen onderweg mooie voorbeelden van koplopers en hoorden ook over de urgentie om meer actie te ondernemen. Elke dag namen we een podcast op. Zo blijven we zowel de urgentie als de oplossingen verkondigen en laten we zien wat al kan. We houden samen de moed erin en maken vaart. Ons motto is niet voor niets "Samen sneller duurzaam!"

1.

HET VOORKOMEN VAN ONTWRIGHTENDE KLIMAATVERANDERING

Ook in 2021 heeft het Urgenda-team veel verschillende projecten uitgevoerd die leidden tot energiebesparing en daarmee tot minder CO₂-uitstoot. Daarmee leverden we een bijdrage aan het halen van het doel uit de Klimaatzaak: 25% minder uitstoot dan in 1990 uiterlijk per 2020.

1.1 De Klimaatzaak en het halen van 25% reductie

Op 24 juni 2015 won Urgenda de Klimaatzaak bij de Rechtbank en had de overheid meteen moeten beginnen met uitvoeren van het vonnis. Helaas deed het kabinet de eerste jaren niets. Pas in april 2020 ging er een brief van het kabinet naar de Tweede Kamer met een 'Urgenda-pakket': hoe men dacht nog 25% minder broeikasgassen uit te stoten dit jaar in vergelijking met 1990. Er werd gekozen voor een mix van 30 van de 54-punten uit het plan van Urgenda plus maatregelen om minder steenkool te gebruiken in elektriciteitscentrales. Echter, het sluiten van een kolencentrale kost tijd en het wettelijk aan banden leggen van kolencentrales om voortaan maximaal 35% van de capaciteit te benutten, kost ook tijd. Het ging allemaal heel traag.

Er waren drie niet-structurele factoren, die de uitstoot flink extra omlaag brachten in 2020:

- Corona (minder mobiliteit en terugvallen van sommige bedrijvigheid);
- Warme winter (= minder aardgas voor verwarming);
- Aardgas was goedkoper dan steenkool, waardoor massaal de kolencentrales uit gingen en de gascentrales uit de mottenballen kwamen.

Pas een jaar later kwamen de officiële cijfers, die lieten zien dat de Staat door die uitzonderlijke situatie, in 2020 het doel net aan heeft gehaald. Niet door structurele maatregelen, maar door incidenten. Maar gehaald is gehaald, dus we hoefden voor 2020 niet terug naar de rechter. In 2021 ging de uitstoot echter weer omhoog. De officiële cijfers over 2021 komen pas begin 2023. In de tussentijd spreken we met het kabinet over extra reductie in 2022 om het tekort van 2021 alsnog in te halen. Er kwam uiteindelijk op Prinsjesdag 2021 wel bijna 7 miljard euro extra vrij voor klimaat en uiteindelijk zou het nieuwe kabinet begin 2022 nog eens 35 miljard vrij maken voor klimaat. Al die middelen zullen uiteindelijk wel effect hebben, maar nog niet in 2021.

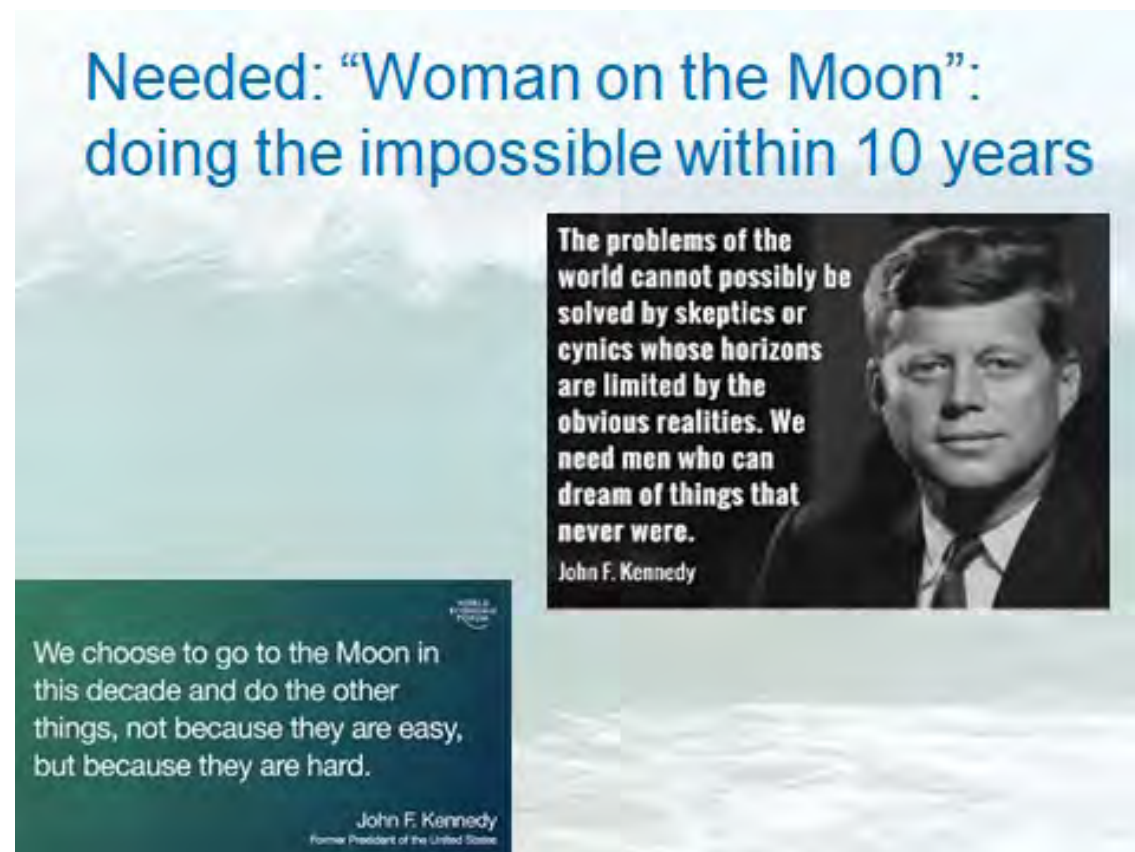

1.2 Gesprek met Rutte en het Woman-on-the-Moonplan

Er waren verkiezingen in maart 2021 en daarna duurde het een jaar voor we een nieuw kabinet kregen. In deze periode is de directeur van Urgenda twee keer bij de MP Mark Rutte op bezoek geweest. Ten eerste om hem te vertellen over de ernst van klimaatverandering en om te vertellen over klimaatzaken. Er zijn inmiddels klimaatzaken voor 2030 gewonnen in Frankrijk en Duitsland, omdat die regeringen hun volledige carbon budget al hadden verbruikt in 2030 (ze hadden dan zoveel CO₂ uitgestoten, dat 1,5 graad opwarming niet meer te vermijden zou zijn, als elk land zijn budget zo zou uitputten). De rechters in die landen zeiden dat het opmaken van het carbon budget een aantasting was van de mensenrechten van jonge mensen: die hielden dan namelijk geen ruimte meer over om na 2030 nog iets te kunnen doen. Aan Mark Rutte legden we uit dat Nederland het nog slechter doet dan Duitsland en Frankrijk, dus dat wij een zaak voor 2030 ook zouden winnen. Echter, we zouden liever zien dat Nederland grote stappen zou maken om de uitstoot terug te dringen.

8

Naar analogie van het “Man on the Moon”-plan van Kennedy, legden we aan Rutte het “Woman-on-the-Moon” plan voor, waarmee de grote industrie binnen 10 jaar nagenoeg uitstootloos zou kunnen worden. Dat zou betekenen: veel extra wind op zee, veel elektrolyzers om met die groene energie waterstof te maken uit water, en een waterstof infrastructuur. Het zou ook betekenen nieuwe productieprocessen om uitstootloos te produceren. Oftewel, het vereist een grote omschakeling van de industrie, die alleen gaat lukken met steun van de overheid. Rutte had interesse in het plan. Het werd ook naar andere partijen gestuurd. In het nieuwe regeerakkoord is ongeveer 20 miljard uitgetrokken voor het verduurzamen van de industrie. Daar zijn we blij mee, nu alleen nog meer snelheid!

1.3 Internationale klimaatzaken

Het voorbeeld van de Urgenda-zaak krijgt nog steeds wereldwijd navolging, onder andere met steun van het door Urgenda opgerichte Climate Litigation Network. Dat netwerk deelt alle lessen en ervaringen die zijn opgedaan met de Urgenda-zaak en met de vele andere zaken die zijn gevolgd met juristen en activisten in de wereld.

Op 31 juli 2020 besliste het Ierse Hooggerechtshof in het voordeel van de Friends of the Irish Environment (FIE) een zaak die in 2017 was aangespannen. FIE stelde dat het Klimaatplan (het 'National Mitigation Plan') dat door de regering was opgesteld onvoldoende was. Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de regering in 2021 de plannen aangescherpt.

9

Op 3 februari 2021 deed de Franse rechter een baanbrekende uitspraak in de zogenaamde L'Affaire du Siècle (de rechtszaak van de Eeuw). De Franse Klimaatzaak werd in maart 2019 gestart. In korte tijd sloten maar liefst 2,3 miljoen mensen zich bij de zaak aan als supporter. In haar uitspraak bepaalde de rechtbank van Parijs dat de Franse Staat verantwoordelijk is voor het beschermen van haar inwoners tegen klimaatverandering en maatregelen moet nemen om haar emissies te verminderen. Het feit dat de Franse regering al aan aantal jaar haar eigen doelen had gemist, achtte de Franse rechter onrechtmatig. Van groot belang voor toekomstige klimaatzaken is dat de Franse rechtbank bepaalde dat alleen het stellen van lange termijn klimaatdoelen onvoldoende is, maar dat ook voldoende maatregelen genomen moeten worden om op de korte termijn emissies te reduceren. Zowel de rechterlijke uitspraak als de overweldigende steun van het Franse publiek hebben ervoor gezorgd dat klimaatverandering hoger op de Franse politieke agenda staat.

1.3.1 Australië: Oorspronkelijke bewoners tegen de Staat

In 2021 hebben we veel tijd besteed aan het ondersteunen van een nieuwe Klimaatzaak in Australië. Deze werd in 2021 ingediend door twee zogenaamde “First Nations leaders” van de Torres Strait eilanden, in het noorden van Australië, tegen de overheid.

De Australische overheid is 1 van de slechtste overheden van alle industriële landen, bekeken vanuit hun inspanningen om het Klimaatverdrag na te leven. Of eigenlijk dus NIET na te leven. Hun uitstoot per hoofd van de

bevolking behoort tot de hoogste in de wereld en ze zijn de grootste exporteur van steenkool.

Tegelijkertijd is Australië ook juist heel kwetsbaar voor de veranderingen die komen door klimaatverandering. We zagen dat al aan de enorme overstromingen en aan de enorme bosbranden, die vaker voorkomen, groter en heftiger zijn. Ook de mensen op de Torres Strait eilanden kunnen daar niet blijven, als klimaatverandering in het huidige tempo doorzet. De twee mensen die de zaak hebben aangespannen zijn traditionele “First Nations” landeigenaren. Deze First Nations mensen wonen daar al meer dan 65.000 jaar en dreigen nu weg te moeten vanwege klimaatverandering. In hun woorden: “We have a responsibility to protect the Country and our communities – and we hope that by bringing this case we will help all Australians affected by climate change.” Deze mensen vragen de rechters om de Australische overheid te verordonneren om betere klimaatdoelen te stellen. De zaak kreeg veel aandacht. Na een eerste hoorzitting, wordt een grote zitting verwacht in 2023.

1.3.2 Italië

Na drie jaar voorbereiding werd in 2021 ook in Italië een klimaatzaak gelanceerd. Dit keer door een kleine NGO ‘A Sud’, die veel steun kreeg van CLN. Binnen Europa is Italië 1 van de meest kwetsbare landen voor klimaatverandering. Het wordt ook wel een ‘hotspot of climate change impacts’ genoemd (European Climate Adaptation Platform Climate-ADAPT).

In deze Klimaatzaak wordt getoond dat niet alleen de doelen van Italië, maar ook de doelen van de hele EU, niet goed genoeg zijn om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen. Het team dat aan deze zaak werkt, werkt ook nauw samen met leidende klimaatwetenschappers, om hun zaak te onderbouwen.

Het Climate Litigation team hielp de mensen in Italië, zowel met juridische zaken, als met wetenschappelijke vragen en met de communicatieve kant van de zaak. In juni 2021 werd de zaak ingediend en inmiddels zijn er ook hier al hoorzittingen geweest.

Luca Saltalamacchia (Lead Counsel), 14 April 2021

“...the Urgenda/CLN team has played a crucial role in helping me to develop the strategy for the case. By sharing their expertise and experience with us, they have assisted in defining the legal strategy. ... If we are successful in suing the Italian state, it is thanks to the moral, scientific and legal support that the Urgenda/CLN team has provided us.”

Lucie Greyl (Giudizio Universale Coordinator, A Sud), 14 April 2021

“Meeting the Climate Litigation Network was the best thing that could have happened to our legal action! They have provided us with incredible technical support and show boundless availability and generosity in their scientific and legal support as well as in international networking. Climate Litigation Network’s support is unique and their dedication to the cause and services provided answer a fundamental need to advance climate justice around the world. Their contribution to the fight against climate change is fundamental for the future of our planet.”

Naast de uitgebreide steun aan deze twee bovengenoemde zaken, hielp CLN nog tientallen andere NGO's, juristen of andere lokale groepen, met vragen over het recht, rechtszaken, klimaatwetenschap en de beste strategie op een bepaald moment. Alle opgedane kennis door Urgenda sinds 2012 wordt gedeeld met degenen die erom vragen en ook werken aan het voorkomen van ontwrichtende klimaatverandering.

1.4 Energiebesparingsprojecten Urgenda en partners

Urgenda heeft aangeboden ook zelf concreet te helpen bij het realiseren van minder uitstoot van broeikasgassen. Daarom deden we van juni 2020 tot juni 2021 een aantal grote energiebesparingsprojecten, mede gefinancierd door BZK. Er waren meer activiteiten bedacht, maar door de corona-maatregelen was bijvoorbeeld de Energiestrijd Zorghuizen niet mogelijk in 2021 en ook “Deuren dicht” bij winkels die stoken met de deur open, was niet mogelijk in een lockdown. Bleef over:

1. Zet ‘m op 60
2. Lichten Uit!
3. Energiebesparing in zwembaden
4. Technische schouw en aanbevelingen in zorginstellingen

Veel van deze activiteiten deden we samen met energiecoöperaties. Al deze projecten en activiteiten lopen ook door na 2021, want zeker bij de hogere energieprijzen en nu we veel energie willen besparen om inkoop van Russische fossiele brandstoffen te voorkomen, komen al deze initiatieven goed van pas. Daarnaast hebben we ook gewerkt aan meer opslag van koolstof via Meer Bomen Nu (zie hoofdstuk 3). In totaal hebben we ongeveer 21,5 kton CO₂ bespaard in een jaar, waarbij we nog een na-ijl effect verwachten van activiteiten die pas later hun besparingen gaan realiseren en denken uiteindelijk op 42 kton uit te komen in een jaar. Vaak geldt dat dan ook voor de jaren hierna, het zijn doorgaans geen eenmalige besparingen, maar permanente.

1.4.1 Zet ‘m op 60!

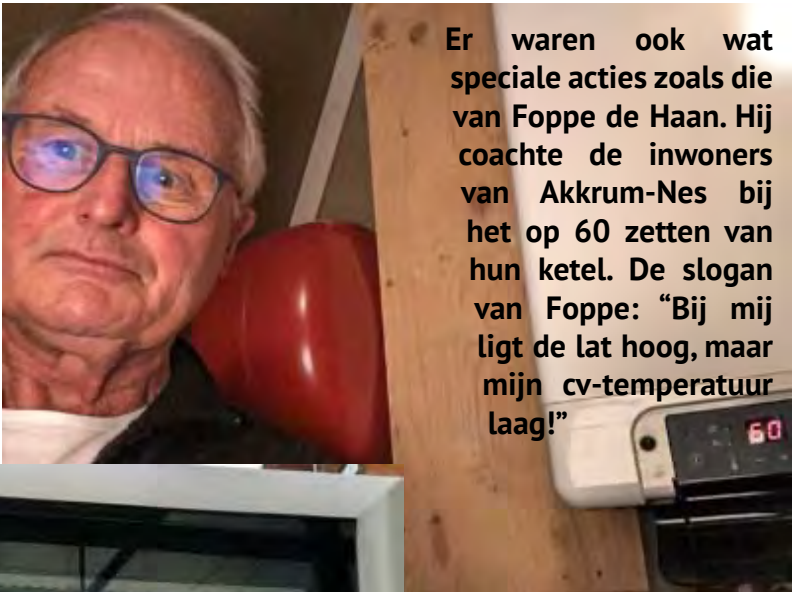
De meeste mensen in Nederland hebben nog een cv-ketel. De meeste ketels staan op de fabrieksinstelling van 80 graden. Ze werken veel efficiënter als ze voor het verwarmingswater op 60 graden staan en dat kan zonder een verlies aan comfort. De meeste mensen kunnen binnen 1 minuut hun cv-ketel op 60 zetten en besparen daar tot 60 euro per jaar mee. Op de website zetmop60.nl heeft Urgenda zo’n 45 korte instructievideo’s gezet, waarmee mensen zelf in 1 minuut de cv-ketel op 60 graden kunnen zetten. Deze site blijft beschikbaar.

Vervolgens werd met behulp van filmpjes, een radiospotje en advertenties de aandacht getrokken van mensen om dit te gaan doen. Er stond een team van mensen klaar om vragen te beantwoorden of te helpen. De samenwerking werd gezocht met lokale energiecoöperaties en andere organisaties die bezig waren met de energietransitie of lokale besparingsprojecten. Zij kregen van ons materiaal, kennis en het team van Urgenda was achtervang voor vragen.

Wedstrijd energiecoöperaties

60 energiecoöperaties gingen met elkaar de strijd aan om elk bij minimaal 60 huizen in hun regio de ketel op 60 te zetten. In 60 seconden 60 euro per jaar besparen was de boodschap. We hielden eerst informatiesessies met meer dan 100 coöperaties, waarvan er 60 meededen aan de wedstrijd. De anderen hielpen ook mee met informatie verspreiden en mensen verleiden mee te doen.

Er waren ook wat speciale acties zoals die van Foppe de Haan. Hij coachte de inwoners van Akkrum-Nes bij het op 60 zetten van hun ketel. De slogan van Foppe: “Bij mij ligt de lat hoog, maar mijn cv-temperatuur laag!”

Ook de Eerste Maastrichtse Energiecoöperatie (EMEC) adverteerde in de lokale krant.

Energiecoöperatie DEC Oisterwijk maakte een filmpje met lokale held Boswachter Frans. Hij ging op ketelsafari bij bekende Oisterwijkers om te kijken of hun ketel al op 60 stond. Zie <https://www.youtube.com/watch?v=VeEv3Vp2v8>

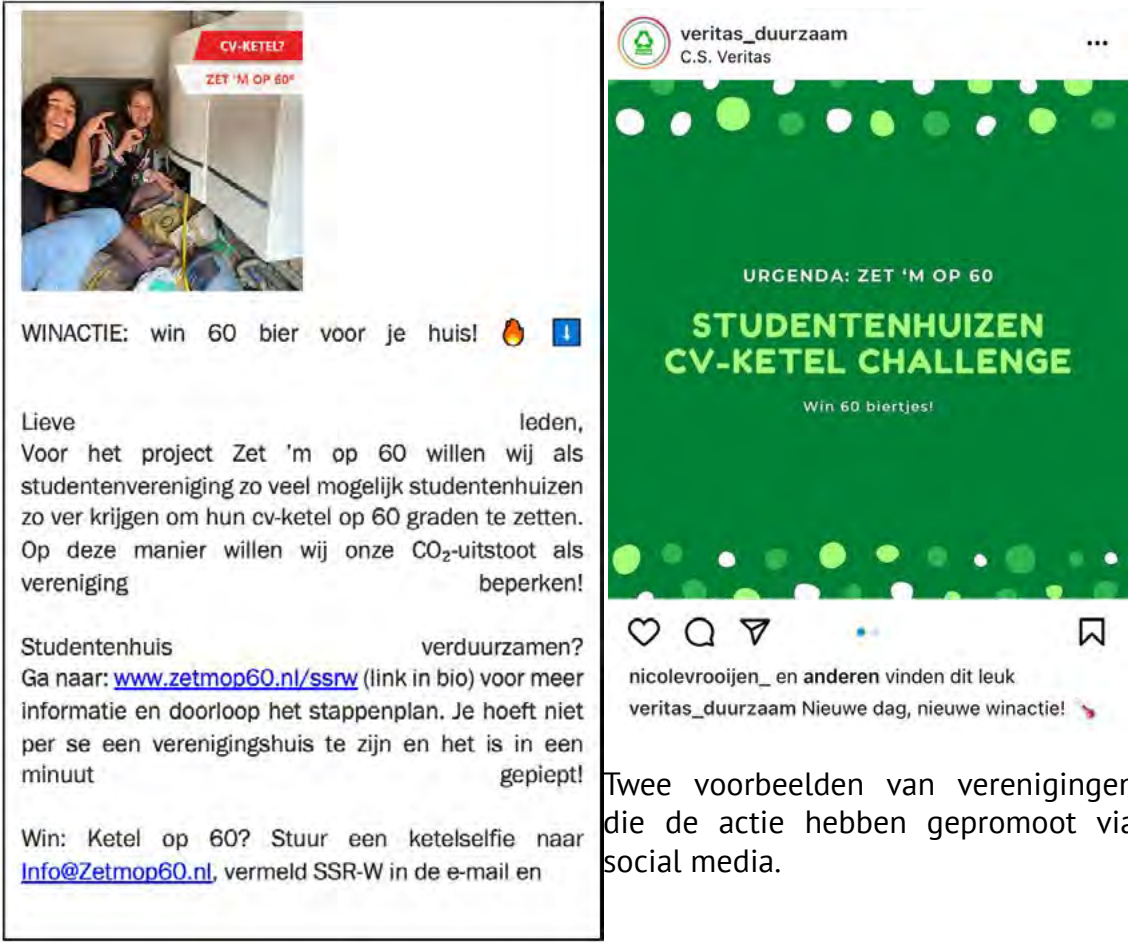

Studenten campagne

Er is door een aantal jongeren bij Urgenda ook een speciale studentencampagne georganiseerd. Ze zijn op zoek gegaan naar manieren waarop we studentenhuizen konden bereiken om ook daar de cv-ketel op 60 te zetten. Het aantal studenten dat duurzaamheid belangrijk vindt groeit als kool. Door het hele land heb je studentenverenigingen die zich inzetten voor duurzaamheid. Platforms zoals studententsforsustainability en Studenten voor Morgen zetten zich constant in voor duurzaamheid, maar ook gezelligheidsverenigingen zetten massaal duurzaamheidsweken op. Elk corps heeft tegenwoordig wel een Duurzaamheidscommissie! Ons plan was om in contact te komen met deze commissies, zodat zij op hun beurt de campagne met hun leden konden delen. De commissies en verenigingen weten zelf namelijk beter via welke kanalen hun leden het best te bereiken zijn.

Om de verenigingen echt actief te krijgen, besloten we een winactie aan de campagne te hangen. De Duurzaamheidscommissie die de meeste cv-ketels op 60 zou zetten, kon 60 coronabiertjes winnen. Ook voor de studentenhuizen vielen er 60 coronabiertjes te winnen. Uiteindelijk is dat een doel waar de meeste studenten wel warm voor draaiden! Om samen met je huis 60 coronabiertjes te winnen moesten de studenten een ‘ketelselfie’ naar ons mailen. Uit die inzendingen hebben we een winnaar getrokken. Om het de studentenverenigingen zo makkelijk mogelijk te maken hebben we een campagnepakket gemaakt. In het pakket zaten foto’s van studenten bij hun ketel, flyers, kant-en-klare social media posts en WhatsApp-berichten die de studenten konden delen in hun groepen op WhatsApp. De verenigingen konden die posts gewoon delen via hun eigen kanalen, maar veel verenigingen hebben er ook voor gekozen om eigen content te maken. Er waren 28 verenigingen door het hele land enthousiast om mee te doen!

Onze inschatting is dat we in totaal 18 kton CO₂-besparing hebben gerealiseerd met deze campagne en dat dat ook structureel is. Via de website, de coöperaties, studentenacties en veel sociale media-activiteiten hebben we veel mensen bereikt. Als mensen eenmaal weten dat hun CV-ketel op 60 kan en ze kunnen dat zelf makkelijk doen, dan houden ze dat ook zo. De website met alle instructiefilmpjes blijft staan, zodat ook anderen alsnog kunnen aanhaken. Urgenda zal dit ook blijven promoten, net als de energiecoöperaties. Het leidt ook tot meer bewustzijn over besparen zonder kosten.

Met een prijs voor de consument op dat moment van ongeveer 77 cent per kuub aardgas, heeft deze actie voor alle mensen die meededen samen ook bijna 8 miljoen euro bespaard in 2021. In 2022 wordt deze actie ook benut om zo min mogelijk aardgas te gebruiken en Poetin niet te sponsoren.

1.4.2 Lichten uit!

Lichtvervuiling neemt nog elk jaar toe. Volgens een rapport van St. Natuur en Milieu zou meer dan 70% van de bedrijven het licht wel eens 's avonds en 's nachts onnodig laten branden. We kunnen 0,2 Mton CO₂ besparen als we daarmee stoppen.

Licht spotten

In december 2020 startte het team van Urgenda samen met vrijwilligers door het hele land in 29 gemeenten 's nachts de activiteit "lichtspotten". De teams maakten honderden foto's van bedrijven die hun licht onnodig lieten branden en die bedrijven ontvingen een mailbericht of telefoontje met het verzoek de lichten 's nachts te doven. We kozen er bewust voor om foto's van deze 's nachts in het licht badende bedrijven niet via de sociale media te verspreiden maar ze eerst achter de schermen aan te sporen.

Er zijn lichtspotacties geweest in 29 gemeenten:

• Rotterdam	• Apeldoorn
• Delft	• Duiven
• Schiedam	• Hengelo (O)
• Den Haag	• Enschede
• Den Bosch	• Ede
• Amsterdam	• Leeuwarden
• Utrecht	• Zwolle
• Arnhem	• Groningen
• Nieuwegein	• Tilburg
• Eindhoven	• Waalwijk
• Haarlem	• Breda
• Hoofddorp	• Nijmegen
• Nieuw-Vennep	• Zevenaar
• Roosendaal	• Wageningen.
• Veenendaal	

Website en materiaal gemaakt

Op de website lichttuitdeurdicht.nl stond informatie over de campagne en voor alle medewerkers, vrijwilligers en partners materiaal om mee aan de slag te gaan. Al het materiaal is goed gebruikt, door onszelf en door partners. Velen willen er volgend jaar mee door gaan.

Netwerken in kaart gebracht

In de eerste periode hebben we veel onderzoek gedaan en partners gezocht, o.a.:

- Belronde langs provincies om mee te helpen bedrijven te attenderen.
- Alle studentennetwerken in kaart, o.a. green offices van universiteiten om vrijwilligers te werven voor de lichtspotacties (en de uitdeelacties voor de winkeldeurencampagne).
- In de 29 gemeenten die we bezochten voor de lichtspotacties ook de

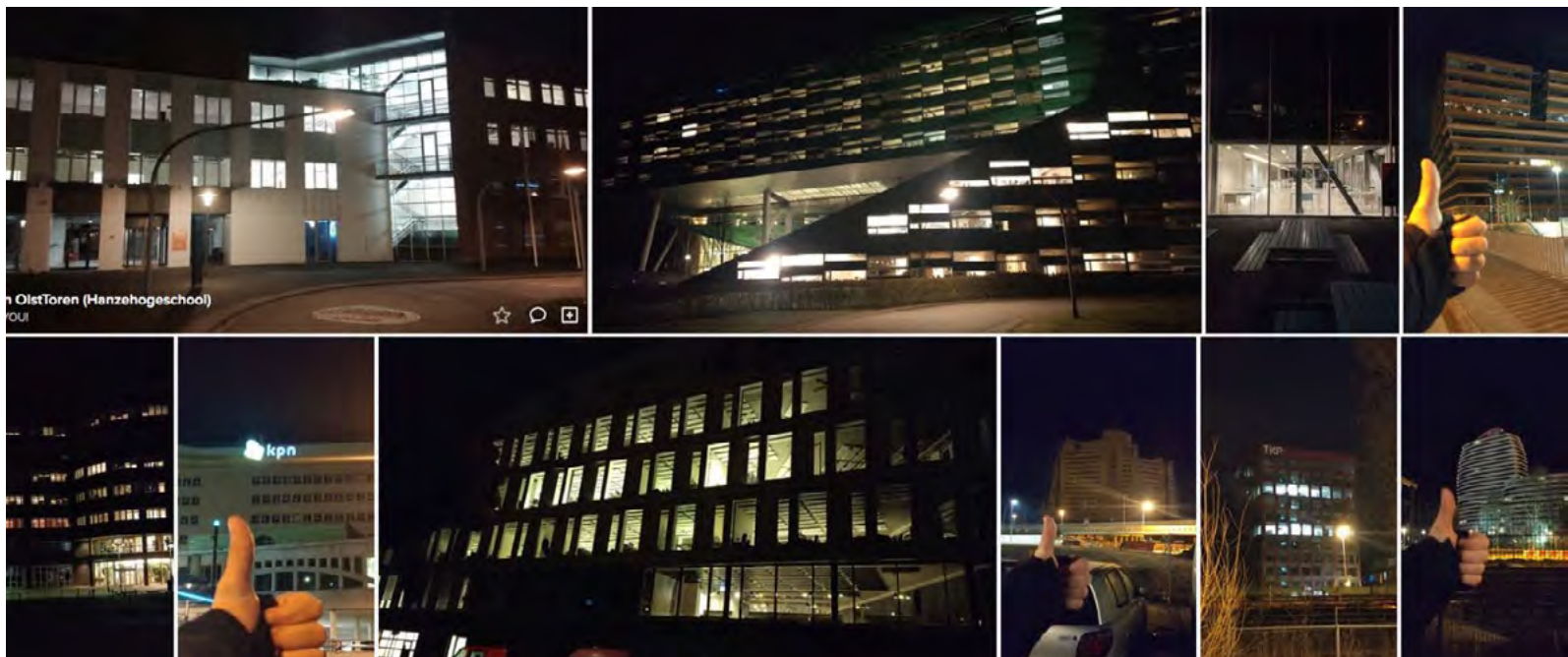
bedrijventerreinen in kaart gebracht. Elk teamlid had een paar gemeenten onder zijn/haar hoede en gevraagd deze bedrijventerreinen aan te schrijven en te bellen.

- Alle omgevingsdiensten op een rij en zoveel mogelijk van hen gebeld en gepeild hoe zij mee konden helpen dit onderwerp hoger op de agenda bij bedrijven te krijgen en wat zij nodig hebben (andere bespaaronderwerpen hebben aandacht, aandacht op de grote vervuilers niet op de onnodige verlichting van de vele bedrijven).

Daarnaast heeft Urgenda een heel groot netwerk, dat we ook in stelling hebben gebracht om mee te doen.

Voorbeelden:

- Klimaatplein: landelijk netwerk van MKB-bedrijven. Deelden alle oproepen via sociale media en in nieuwsbrief;
- Groningen werkt slim, bedrijvennetwerk provincie Groningen. Deelden oproepen binnen hun netwerk en waren een prettige sparring partner;
- Green Business Club landelijk en regionale afdelingen. Deelden alle oproepen in hun netwerk. Onnodige verlichting staat bij GBC ook hoog op de agenda. Deelden alle oproepen en ook in contact met de facilitair managers van grote bedrijven op de Zuidas in Amsterdam voor interviews en het maken van de campagnefilm;
- Projectbureau herstructurering Bedrijventerreinen (PHB onderdeel van SADC);
- Netwerk van 344 bedrijventerreinen, jagen circulaire economie aan, werken aan toekomstbestendige bedrijventerreinen, besparing belangrijk item. Verschillende presentaties gegeven en onze oproepen zijn meegegaan in de nieuwsbrieven;
- ECUB, netwerk in Utrecht. Deelden alle oproepen van de campagne in hun netwerk;
- Campagnekookboek ontwikkeld voor energiecoöperaties. Project en oproepen gepresenteerd in Zoom meetings;
- Stimular. Delen van kennis en deelde al onze oproepen;
- Clean Tech Regio deelde oproepen in netwerk;
- Duurzaamheidscoördinatoren van alle universiteiten in Nederland. Samen met de Vrije Universiteit en Erasmus Universiteit workshop gegeven over onnodige verlichting in het duurzaamheidscoördinatorenoverleg. Delen tips bij aanbesteden en stellen voor lichtspot-acties met studenten te organiseren;

Resultaat

We hebben met 440 bedrijven contact gehad, die hun licht gingen uitzetten n.a.v. de actie. Onze inschatting is dat we zo'n 1.000 ton CO₂-bespaard hebben in 2021 met deze actie. Wel gaven veel gemeenten, energiecoöperaties en andere partners aan hiermee het komende jaar opnieuw aan de slag te gaan, met ons materiaal. We denken dus dat dit project uiteindelijk nog veel meer gaat opleveren.

- Wetenschapper Theo Jurriens Rijksuniversiteit Groningen, initiatiefnemer van washetdonker.nl, kijkt naar meetbaarheid van donkerte als basis voor beleid en campagnes;
- Samenwerking met de Light Challenge, gemeenten die onder leiding van de gemeente Heerenveen het klimaatbeleid rond lichthinder en energieverstopping door onnodige verlichting naar een hoger plan willen tillen;
- N.a.v. ons campagnefilmje waarin de Vrije Universiteit en ABN AMRO en hoofdrol hadden werden de VU en ABN de ambassadeurs van de campagne;
- IVN: meegedacht aan te starten Nachtleven campagne van IVN, donker als kwaliteit, campagne voor jongeren;
- DCMR Milieudienst Rijnmond gezamenlijk bericht nav Earth Hour 2021 maart.

We denken dat veel van deze partners aandacht blijven besteden aan dit onderwerp en nu er geen avondklok meer is en het leven weer 'normaal' wordt, dat een aantal organisaties waaronder energiecoöperaties deze campagne alsnog gaat uitvoeren komende herfst en winter. De kennis en het materiaal hebben ze. De informatie blijft op websites staan.

Samen hebben we rond de 700 bedrijven gespot en 440 bedrijven gebeld of geschreven.

Door de Coronacrisis en de nachtklok was het niet mogelijk om er een grote landelijke actie van te maken zoals de bedoeling was en het land op te roepen om er 's nachts op uit te trekken. Wat ons opviel was dat er zelfs tijdens een lockdown nog heel veel lampen aanstonden terwijl de kantoren en winkels dicht waren en mensen opgeroepen werden thuis te werken. Er werd niets verkocht en er waren nauwelijks kijkers, zeker tijdens de avondklok niet en toch stonden lichten aan. Fel verlichte parkeerterreinen waar geen auto staat terwijl de straten stil zijn... Er valt nog veel te besparen!

1.4.3 Energiebesparing in zwembaden

Zwembaden zijn grote energieverbruikers en wettelijk verplicht om de maatregelen te nemen die ze binnen vijf jaar kunnen terugverdienen. Toch gebeurt dat maar sporadisch. We hebben eerst geïdentificeerd welke maatregelen mogelijk zijn om het energieverbruik terug te dringen. Een aantal maatregelen uit het 54puntenplan voldoen in ieder geval aan die eis en zouden indien relevant op een bepaalde locatie, dus meteen toegepast moeten worden, indien mogelijk:

- Led-verlichting (maatregel 24)
- Verlichting uit na werktijd (maatregel 5)
- Inregelen warmte-installaties (maatregel 26)
- Maatregelen van de CO₂-prestatieladder (maatregel 28)
- Netspanning optimaliseren met gespecialiseerde apparaten (maatregel 52)

Vanuit een ander perspectief, kun je zien dat er verschillende soorten maatregelen zijn:

- **Slimmer aan energie komen**
 - o Energie die over is gaan gebruiken - inpassen zwembaden in onbalansmarkt
 - o Energie opslaan wanneer het beschikbaar is en gebruiken wanneer het nodig is
 - o Gebruik van parkeerplaatsen als buffers
 - o Overkappen parkeerplaatsen met heatpipes, pv, zonnecollectoren
 - o Daken gebruiken heatpipes / zonnecollectoren + PV
 - o Energie slimmer omzetten in warmte via warmtepompen
- **Minder warmte verliezen**
 - o Afdekken baden
 - o Isoleren baden
 - o Isolatie van gebouwen in alle vormen
- **Slimmer water verplaatsen door alle systemen**
 - o Slimmere pompen gaan gebruiken

Amsterdam-model voor onbalansmarkt uitgewerkt

We hebben een model laten maken van een van de Amsterdamse zwembaden over de mogelijkheden en gevolgen van inkoop van energie via de onbalansmarkt. Dat kan in de praktijk voor zwembaden heel lucratief zijn. Het is echter nieuw voor hen en niet hun normale werk, dus kost het meer tijd om ze over de streep te trekken om dit te gaan doen. De effecten zijn heel groot en worden nog groter als er buffercapaciteit beschikbaar is - hoe groter hoe beter.

Drie quick scans en een Online Conferentie

We hebben HoCoSto drie quickscans laten maken van drie zwembaden met maatregelen die deze zwembaden concreet kunnen nemen. Met name de Waterdam op Volendam zou heel makkelijk van het gas af kunnen gaan en daarmee enorm op uitstoot besparen. Ook de opties voor het Twentebad zijn veelbelovend. Dat vraagt wel investeringen en die beslissing kon men niet meteen nemen, maar we verwachten toch dat daar op termijn zou kunnen worden geïnvesteerd.

Uiteindelijk hebben we op 28 mei een online conferentie georganiseerd waarin we technieken van opwek, opslag en slimme distributie hebben gepresenteerd i.s.m. de VSG en HoCoSto. Daaraan deden tientallen zwembaden mee.

De combinatie onbalans inkoop, buffering, eigen opwek en waar mogelijk een lagere temperatuur is de manier om veel te besparen en daarmee uitstoot te reduceren. Deze combinatie van maatregelen was voor veel partijen nog nieuw. De interesse is zeker gewekt en wij verwachten wel dat er maatregelen genomen gaan worden. We verwachten dat komende jaren 1.000 ton CO₂-besparing per jaar gehaald wordt en als de zwembaden van elkaar leren, dan wordt dat daarna steeds meer.

1.4.4 Technische schouw en aanbevelingen zorginstellingen

De zorgwedstrijd kon niet doorgaan in coronatijd. We hebben wel informatiemateriaal gemaakt en breed verspreid en de website in een nieuw jasje gestoken en breed gedeeld. Zie o.a. <https://energiestrijd.nl/>. Via de website konden zorginstellingen wel vragen om materiaal, wat ze ook op een later moment of een volgende winter kunnen gebruiken.

Winnaar vorige editie gehuldigd

De winnaar van de editie 2019-2020, zorglocatie De Wiken te Drachten moest nog steeds haar prijs in ontvangst nemen. I.v.m. de uitbraak van het corona-virus een week vooraf aan de originele prijsuitreiking, moesten we dit slotevenement met muziek en een lentebal op korte termijn annuleren. Gelukkig is dit begin 2021 wel gelukt om alsnog te vieren met een optreden van o.a. Syb van der Ploeg. Dit was alsnog een geslaagd slotevenement en de zorgorganisatie zou de energiebesparende maatregelen en gedragscampagne doorvoeren bij de andere zorglocaties.

Toen de rust een beetje weer keerde in 2021, wilden zorghuizen wel graag een technische schouw.

De vastgoedman, technische man van de locatie en onze technische expert gingen dan samen in ±2,5 uur door het zorghuis om te kijken waar er besparingen gerealiseerd konden worden. Corona-proof natuurlijk. Dat bespaart vaak al snel 5.000 euro, soms zelfs meer.

Ook in zorginstellingen kan men veel maatregelen nemen die niets of weinig kosten. Net als bij huishoudens, kunnen ook bij veel zorginstellingen de verwarmingsinstallaties doorgaans zonder comfortverlies op een lagere temperatuur dan 80 graden worden gestookt. Dat kan al snel 5% energie besparen.

En eveneens net als bij huishoudens zijn veel radiatoren/convectoren voor glas geplaatst zonder warmteschild. Door het plaatsen van warmteschilden met reflecterende folie op die plekken, kan een flinke besparing behaald worden.

Er is vaak voldoende plek om PV-panelen te plaatsen op de daken indien daar budget voor is. Dat is in vele gevallen lucratief.

Naast zorghuizen, deden we ook een schouw in een ziekenhuis, waar ook veel te besparen was met terugverdiendtijden van rond de drie jaar. Wettelijk is men dan ook verplicht die maatregelen uit te voeren.

Ook bij andere organisaties hebben we wel materiaal en de website verspreid en we hopen dat er komende winter alsnog activiteiten plaatsvinden. Dat is dan niet binnen de looptijd van het project en resultaten zijn moeilijk nu precies te kwantificeren.

2. VERDUURZAMEN GEBOUWDE OMGEVING

Urgenda werkt al sinds 2012 aan het concreet verduurzamen van de gebouwde omgeving met haar project en later organisatie Thuisbaas. Thuisbaas heeft inmiddels vele honderden gezinnen geholpen om zoveel mogelijk energieneutraal te worden en in ieder geval van het aardgas af te gaan met behulp van een warmtepomp (huizen) of infraroodpanelen (appartementen). Daarnaast begeleidt Urgenda het aardgasvrij-project op Vlieland.

2.1 Thuisbaas

De steeds verder stijgende gasprijzen in 2021, zorgden ervoor dat steeds meer mensen op zoek gingen naar oplossingen om van het aardgas af te komen. Dat is precies wat Thuisbaas doet, op verschillende manieren. De mensen van Thuisbaas leggen verschillende mogelijkheden voor, maken een plan en de bewoner bepaalt of dat plan uitgevoerd wordt en door wie. Zo heeft Thuisbaas ook in 2021 weer vele tientallen particuliere huizen (bijna) energieneutraal gemaakt. Daarnaast werden woningcorporaties geholpen om een reeks huurwoningen van het aardgas af te halen. Bovendien werden mensen in appartementen (vaak in Amsterdam) geholpen om aardgasvrij te worden. Naast de al veel uitgevoerde oplossingen met een lucht-water warmtepomp, kiezen mensen soms ook voor lucht-lucht warmtepompen (vooral in flats en op zolderetages) en een enkele keer voor een water-water warmtepomp (duurder, maar minder geluid).

Ieder jaar probeert Thuisbaas ook weer nieuwe oplossingen uit en nieuwe merken. Steeds op zoek naar de beste oplossing voor specifieke mensen en huizen. Zo bouwt Thuisbaas haar praktische kennis steeds verder op en verspreidt zij die kennis weer langs allerlei kanalen. Het (bijna) energieneutraal maken blijkt voor particulieren ook financieel aantrekkelijk te zijn: na afloop van de veranderingen hebben zij doorgaans lagere woonlasten. En nu helemaal! Voor huurders betekent het doorgaans ook meteen lagere woonlasten. Daar waar huurders huizen krijgen zonder aardgas, komen er steeds vaker burens vragen bij de woningcorporatie om ook van het gas af te mogen.

Thuisbaas werkte samen met allerlei organisaties, van energiecoöperaties tot woningcorporaties. De medewerkers gaven ook regelmatig lezingen en leiden mensen op. Het vinden van genoeg goede technische mensen blijft de voornaamste bottleneck in het opschalen.

Thuisbaas wint eind 2021 de European Solar Prize 2021/2022, die innovatieve initiatieven

met duurzaam opgewekte energie in het zonnetje zet. De prijs is een initiatief van EUROSOLAR, de European Association for Renewable Energy.

“Thuisbaas toont aan dat je betaalbaar van het gas af kunt en ter plaatse je eigen duurzame energie kunt opwekken en gebruiken. Zo dragen ze in belangrijke mate bij aan klimaatbescherming en het versnellen van de energietransitie.”

Juryrapport EUROSOLAR

Het team is blij met deze internationale erkenning voor haar werk. Al bijna tien jaar loopt Thuisbaas voorop als het gaat om het verduurzamen van woningen.

2.2 Aardgasvrije wijk op Vlieland

Op Vlieland is 1 van de projecten van het programma aardgasvrije wijken (PAW). Urgenda helpt de bewoners van Duinwijck om bijna 40 woningen van het aardgas af te halen. Zij krijgen warm water en verwarming van de zon. In de zomer wordt warmte verzameld met zonnecollectoren en opgeslagen in grote waterzakken. In de winter wordt die warmte benut voor de verwarming en het warme tapwater in combinatie met een warmtepomp.

In jaar 5 van dit project werden de zonnecollectoren geplaatst. Helaas was er ook vertraging door de trage levering van onderdelen en periodes in het jaar dat er niet gewerkt kan worden. Daardoor kwam het project toch niet gereed in 2021, maar hopelijk wel in 2022.

Het is duidelijk dat dit soort collectieve projecten een lange adem vergen. En in dit geval was er al een warmtenetje, alleen werd dat gevoed met aardgas. Dan zou je verwachten dat het sneller gaat, als je alleen een bron hoeft te wijzigen van aardgas naar warm water van de zon, maar dat was beslist niet waar. Nu waren corona en stremmingen in het SUEZ-kanaal wel bijzondere omstandigheden, net als het feit dat bijna heel Vlieland Natura-2000 gebied is, wat ook veel extra hobbels heeft gegeven. Maar ook zonder de bijzondere omstandigheden, zijn dit geen snelle trajecten.

3.

LANDBOUW, BOMEN EN BIODIVERSITEIT

Urgenda zoekt naar integrale oplossingen, waarbij de energietransitie niet tegenover biodiversiteit komt te staan. We streven naar meer duurzame energie, maar ook naar behoud van biodiversiteit en het langjarig opslaan van CO₂ in bodem en bomen.

3.1 Meer Bomen Nu groeit in 2021 op naar 1 miljoen bomen!

Klimaat en biodiversiteit zijn ecologische crises. Naast uitstoot verminderen, zoeken we ook naar ecologische oplossingen zoals bomen planten. In de winter van 2020/2021 startte Urgenda met de actie Meer Bomen Nu. Deze campagne verhuist boompjes, struiken en stekken van kansarme naar kansrijke plekken. Dat betekent dat bomen en struiken die anders afgemaaid zouden worden of bijvoorbeeld niet zouden groeien onder een grote boom, op een andere plek wel de kans krijgen groot te worden. Deze manier van werken slaat steeds meer aan bij groenbeheerders, boeren en burgers.

De campagne heeft drie doelen: klimaatverandering tegenhouden, biodiversiteit verhogen en handelingsperspectief geven aan mensen met klimaatzorgen.

En de campagne biedt oplossing voor drie problemen:

- **Kwekers kunnen de vraag niet aan**

Nederland wil 37.000 hectare bos aanplanten met de bossenstrategie. Dat is meer dan boomkwekers kunnen leveren. Dat geldt voor Nederland, voor België én voor Europa. Meer Bomen Nu biedt voor veel bomensoorten een oplossing, want de natuur levert meer dan voldoende bomen en struiken, ieder jaar weer!

- **We hebben haast i.v.m. klimaat**

De bomen die Meer Bomen Nu verzamelt zijn 50-200 cm hoog, groter dan wat men aankoopt voor reguliere bosaanplant. Onze zaailingen hebben dus al 2-5 jaar CO₂ opgeslagen en tijd gewonnen;

- **Men denkt dat er geen ruimte is voor bomen**

Toch blijkt dat als je bomen gratis aanbiedt, er opeens wel ruimte is. Er zijn veel boeren en burgers die wel bomen willen planten, maar niet weten hoe. Dat is een niche waar wij inspringen.

In het seizoen van 2020 (ver)plantten we 250.000 zaailingen en gaven we nog eens 250.000 aan kweekoverschot weg. In het seizoen van 2021/2022 oogstten we – ondanks corona lockdowns – 80.000 zaailingen meer dan het jaar ervoor, en 390.000 bomen en struiken vonden een nieuw thuis. Duizenden boeren en vele burgers in het hele land maakten hier nieuw groen van, zoals houtwallen langs akkers, groene achtertuinen en nieuwe voedselbossen. Ook plantten we 5 hectare aan nieuw bos in Weesp, plantten we in gemeentebermen in IJmuiden en Berkelland en een hectare maïsakker in Berlicum wordt gemengd loofbos.

Urgenda werkte samen met biodiversiteitsorganisatie MEERGroen en de vooruitstrevende boeren van de Caring Farmers en meer dan 3000 vrijwilligers, 110 bomenhubs en vele boswachters, bouwbedrijven, gemeenten en meer.

Samenwerking met vrijwilligers, gemeenten en provincies

De Meer Bomen Nu campagne is gegroeid van 2.400 naar 3.400 vrijwilligers in het tweede seizoen. Ook is de doorstart gemaakt met het vormen van regioteams.

Dankzij bijdragen van het Prins Bernhard Cultuurfonds, de provincies Noord-Holland en Gelderland en de gemeenten Hof van Twente, Den Haag en Schagen zijn er steeds meer zelfstandig draaiende oogstbegeleiders en teams actief. Bij zowel het oogsten in natuurgebieden als het aanplanten bij grotere plantlocaties helpen vrijwilligers mee. Bedrijven ontdekten dat een middag planten het ultieme duurzame bedrijfsuitje was. Mensen worden gelukkig van helpen bij biodiversiteitsherstel en CO₂-opslag. De campagne geeft mensen handelingsperspectief en zet aan tot actie. Al vele kleine projecten zijn door vrijwilligers opgestart door inspiratie bij Meer Bomen Nu. Ook zo bouwen we aan de beweging.

Vergroenen kan goedkoper en sneller

Met de campagne heeft Meer Bomen Nu laten zien dat het vergroenen van Nederland vooral goedkoper en sneller kan. Een evaluatie van vorig seizoen heeft dit jaar laten zien dat ongeveer 80% van de zaailingen het overleeft. Een geweldig resultaat wat niet onder doet voor reguliere bosaanplant. We gaan door!

Voorbeeld voor andere landen

Wat we hier in Nederland doen, kan ook in andere landen! Eurocommissaris Frans Timmermans wil miljarden bomen planten en ook dat kunnen kwekers niet aan. Hij is dan ook groot voorstander van de verplantmethode van Meer Bomen Nu en verplante samen met ons en de Vlaamse Minister Demir de eerste bomen in België. De campagne kreeg internationaal aandacht, o.a. in The Guardian.

Koele Peer

500 mensen hebben door onze actie “Koele Peer” een oude koel- of vrieskast ingeleverd bij de Milieustraat voor goede recycling. In ruil daarvoor kregen zij 5 perenbomen. En zo is er met deze actie 3x winst geboekt voor het klimaat! 1. Perenbomen gered van verbrandingsoven; 2. Koelkasten gerecycled; 3. Groeiende perenbomen nemen CO₂ op.

28

3.2 1001 hectare kruidenrijk grasland

Breng meer leven in de wei

Kruidenrijke graslanden zorgen voor meer weidevogels en insecten dan graslanden van alleen Engels raaigras. Kunstmest is op deze bloemige weilanden niet nodig, en ook bestrijdingsmiddelen worden niet meer gebruikt. Hier willen we er dus meer van! Daarom zijn we met LTO een actie gestart om boeren 150 euro korting te geven op een kruidenrijk grasmengsel van Pure Graze, om het eens te gaan proberen. In het eerste maanden van 2020 werd al voor 800 hectare aan kruidenrijk grasland verkocht en in 2021 liep dat op naar 2200 hectare. Dat is geweldig nieuws voor insecten en vogels, maar ook voor het klimaat.

800 unieke boeren experimenteren met kruidenrijk grasland. Uit een enquête blijkt dat 56% dit zeker wil uitbreiden en slechts 6% zeker niet. De campagne is een 'gamechanger' op de grasmengsel-markt horen we en vele andere zaadleveranciers willen aansluiten. In de zomer van 2021 sloot zaadleverancier Barenbrug aan en sindsdien leveren we 6 verschillende mengsels met ieder minimaal 25% kruiden en grassen.

In 2021 is voor 1100 ton aan kunstmest bespaard en dat scheelt weer minimaal 2200 ton CO₂-uitstoot. De actie werd in 2021 financieel ondersteund door LNV, regionale en lokale overheden, door tientallen particulieren en ook Urgenda heeft veel bijgedragen aan dit project.

29

3.3 VoorBoeren

Project VoorBoeren brengt lokaal boeren met elkaar in contact om tezamen kennis en ervaring uit te wisselen over duurzaamheid. VoorBoeren heeft een hele goede start gemaakt met akkerbouwers in Groningen, met een blijvende appgroep van akkerbouwers die samen doorpraten over niet-kerende grondbewerking, keverbanken, schimmels en andere oplossingen voor een gezonde grond en minder plagen. In de coronajaren was het niet altijd makkelijk om samen te komen, maar er ontstonden op allerlei plekken groepjes boeren die met elkaar in gesprek gingen.

Inmiddels is VoorBoeren overal nagevolgd. In het hele land zijn er projecten die boeren met elkaar in contact brengen om van elkaar te leren. Wij kunnen in 2022 dus stoppen en weer andere mooie dingen gaan doen.

3.4 Landbouw

Handboek voor spelers in de energietransitie: Tussen Kolen en Parijs. Om de klimaatdoelen te halen, is ook een voedseltransitie nodig en is het noodzakelijk om koolstof vast te leggen in bomen en andere natuur. In de energietransitie is het dan ook niet meer dan logisch om ook landbouw, natuur en voeding mee te nemen. Dit is zo, omdat de landbouw veel grond in beslag neemt en veel energie verbruikt in de hele keten. En vanwege de biodiversiteitscrisis en de stikstofcrisis staat de landbouw nu op een kantelpunt. Lees onze visie en adviezen in hoofdstuk 6 van Tussen Kolen en Parijs.

3.5 Caring Farmers

De Caring Farmers is een groeiende groep boeren die zich zorgen maakt over klimaat en biodiversiteit en een ander boerengeluid wil laten horen. Zij pleiten in Den Haag en in het publieke debat voor een snellere landbouwtransitie naar een dier-, klimaat- en boervriendelijke landbouw waar de biodiversiteit ieder jaar toeneemt. Urgenda ondersteunt de Caring Farmers totdat ze op eigen benen kunnen staan.

3.6 Broekhuizerlaan

De monumentale beuken aan de Broekhuizerlaan te Leersum blijven behouden. De eigenaren van de laan hadden in 2020 een vergunning aangevraagd om de laan te kappen en te herplanten, om zo de statige laanstructuur over 200 jaar te herstellen en de veiligheid te borgen. Zij stuitten hierbij op veel verzet vanuit de samenleving. De oude bomen zijn juist een bron van biodiversiteit en 80% van de bomen was in een goede conditie. Na constructief overleg tussen eigenaren, betrokken inwoners, Urgenda en de gemeente Utrechtse Heuvelrug is het gelukt om samen tot een mooie oplossing te komen: er is een stichting in het leven geroepen die de monumentale beuken beheert en die zich ervoor inzet om deze beuken zoveel mogelijk te behouden, binnen normale veiligheidsnormen natuurlijk. De stichting Behoud en Beheer Broekhuizerlaan is te vinden via: <https://broekhuizerlaan.nl/>

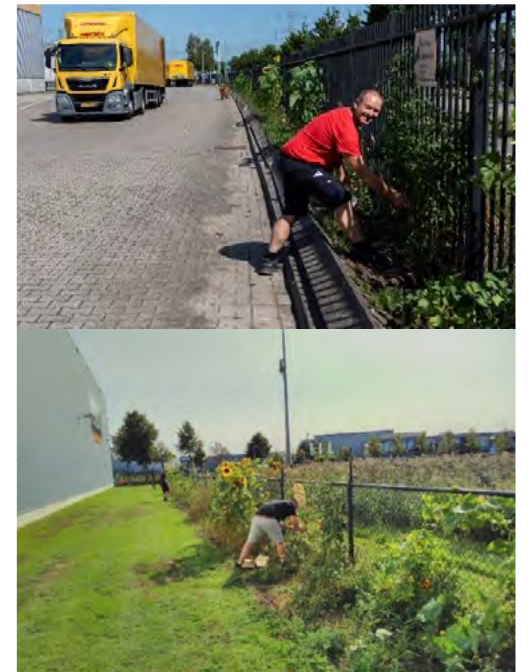
De Broekhuizerlaan in Leersum – Behoud de bomen

De Broekhuizerlaan is een prachtige laan met eeuwenoude bomen, voornamelijk beuken. De laan werd aangelegd aan het begin van de 19e eeuw. Nu de beuken in de “veteranenfase” verkeren, vergt het zorgvuldig beheer om deze te handhaven. Broekhuizerlaan.nl

3.7 Bedrijventerreinen vergroen(t)en

Urgenda is sinds 2020 samen met stichting Straatboer gestart om bedrijventerreinen te vergroenen. In 2021 is hier vervolg aan gegeven ten eerste door gebruik te maken van de hekwerken om daar eetbare groenten te telen. Op deze manier wordt zeer concreet en zichtbaar gemaakt voor de vele bedrijven en hun bedrijfspersoneel dat vergroening van bedrijfsterreinen leuk en snel gedaan kan worden. Vrachtwagenchauffeurs en bedrijfsmedewerkers van de betreffende organisaties plukten er letterlijk de vruchten van. Het stereotypische ‘broodje bal’ werd vervangen door het plukken van eigen cherrytomaatjes langs de hekwerken. In deze pilot van 2020 en 2021 zijn bij een zestal bedrijfsterrein in Zwolle eetbare hekken gerealiseerd.

Ten tweede zijn deze 'eetbare hekken' afgelopen jaar gecombineerd met wilde bloemen. En daardoor kwamen er 100 meters lange rijen zonnebloemen en andere wilde bloemen bij. Dit was minder arbeidsintensief dan alleen eetbare groenten. Daarnaast bevorderde het de biodiversiteit en was het volgens veel passanten en bedrijfsmedewerkers een prachtig gezicht. Vergroening van deze bedrijventerreinen – die vaak als grijze blokkendozen worden gezien – kan op deze manier inspirerend werken en snel baten hebben voor de biodiversiteit en de werkomstandigheden van het personeel.

Voortbordurend op de pilot zijn uit enthousiasme van deze bedrijven in 2021 meer dan 150 fruitbomen geplant op 20 verschillende bedrijfsterreinen. Via Meer Bomen Nu heeft Straatboer 100 perenbomen ontvangen en samen met eigen aankoop van andere biologische fruitbomen zijn deze, samen met medewerkers van de verschillende terreinen geplant. Deze bedrijven kunnen in de zomer zo genieten van eigen lokaal fruit in de kantine.

In de decembermaand, na de kerst, zijn zo'n 40 kerstbomen met kluit van bedrijfsmedewerkers herplant op een geschikte plek rondom een bedrijfsterrein. Deze bewustwordingsactie voorkwam dat kerstbomen verbrand zouden worden. Ze kunnen nu komend jaar door de medewerkers opgehaald worden en opnieuw in huis gezet worden tijdens kerst. Inmiddels is de gemeente Zwolle door deze actie ook geïnspireerd geraakt om voor 2022 te kijken of er een gezamenlijke plek gevonden kan worden voor een kerstbomenbos.

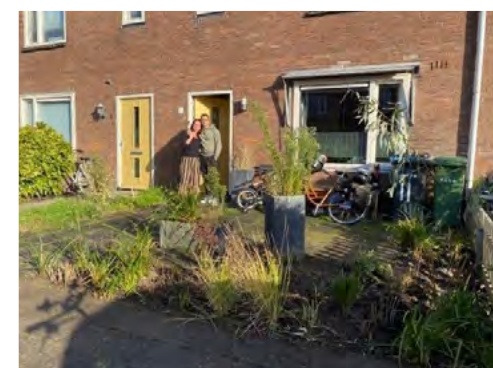
Urgenda ondersteunt en werkt samen met Straatboer waardoor dit hopelijk tot een beweging leidt om komend jaar meer bedrijventerreinen te vergroenen. Mogelijk samen met Meer Bomen Nu: door struiken en bomen te herplanten op meerdere bedrijventerreinen. Dit alles zal meer biodiversiteit opleveren op deze vaak grote oppervlakten tussen stad en platteland. Het kan tevens een beweging en makkelijke ingangen bieden om bedrijfs-terreinen op meerdere facetten te verduurzamen, van groen om de gebouwen tot zonnepanelen op de daken.

Vergroenen van sociale huurwoningen door circulaire planten

In 2021 is Straatboer ook in samenwerking met Urgenda en partners begonnen met woningcorporatie SWZ om versteende voortuinen te vergroenen. Dit idee is ontstaan vanuit de circulaire gedachte dat het jammer is dat veel planten bij gemeente, hoveniers en particulieren tijdens herinrichting of onderhoud weggegooid worden. Tezamen met het feit dat goed groeiende planten eens in de zoveel jaar gedeeld, gescheurd of uitgedund kunnen worden, biedt dit een kans om deze planten een tweede leven te geven i.p.v. dat deze planten gecomposteerd/weggegooid worden. Bovendien nemen de prijzen van plantgoed in tuincentra en kwekerijen ieder jaar toe en is een groot deel van die planten helaas niet gifvrij geteeld. Dan zijn bestaande planten met een 'tweede leven' een groener en goedkoper alternatief.

Woningcorporaties en gemeenten staan voor de uitdaging om wijken leefbaar en klimaatadaptiever te maken. Met het 'overtollige' plantgoed kunnen wij fysiek en concreet mensen van sociale huurwoningen helpen om een versteende voortuin om te toveren tot een groene voor- of geveltuin. Onderhoud is vaak geen probleem, maar de eerste stap nemen ze samen met Straatboer. Net zoals Urgenda bezig is deze stap te zetten bij woningcorporaties om woningen energieneutraal te maken, werkt Urgenda samen met Straatboer om deze pilot ook verder vorm te geven en op te schalen. Dit goede voorbeeld doet hopelijk goed volgen om zo ook – net als bij bedrijventerreinen – juist de 'moeilijkste' doelgroepen op gang te helpen met vergroenen en zo de biodiversiteit een enorme boost te geven.

Meer informatie is te vinden op: <https://straatboer.nl/makeover/>

4.

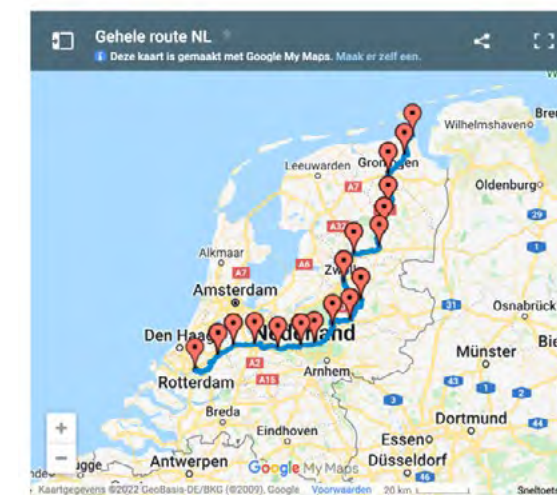
BOUWEN AAN DE BEWEGING

Op allerlei mogelijke manieren bouwt Urgenda al jaren mee aan de duurzaamheidsbeweging. Dat deed ze 10 jaar lang met de Dag van de Duurzaamheid en met regiotouren, met de wandeltocht naar Parijs in 2015 (Climate Miles), het organiseren van de eerste People's Climate March en een veelheid aan andere activiteiten. We benoemen hier een paar speciale activiteiten die in 2021 plaatsvonden.

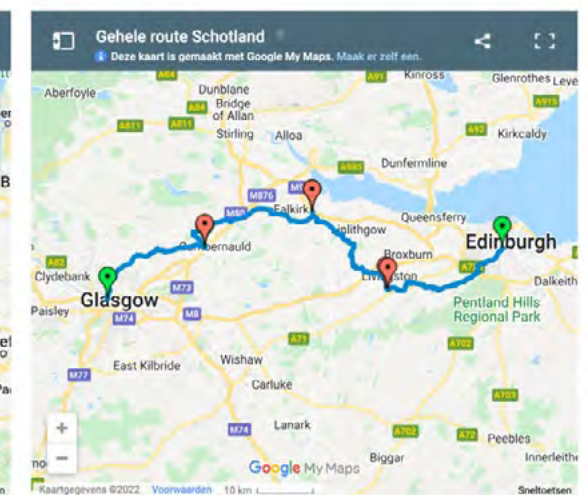
4.1 De Climate Miles: lopen van de Eemshaven naar de klimaattop in Glasgow

De grootste en meest zichtbare activiteit van 2021 was de wandeling vanuit de Eemshaven in Groningen naar de 26e Conference of the Parties van het Klimaatverdrag, ook wel COP26, in Glasgow, Schotland. Van 6 tot en met 23 oktober liepen we van de Eemshaven naar Rotterdam. Na een rustdag namen we de trein naar Edinburgh vanwaar we vervolgens naar Glasgow liepen, waar we op 29 oktober aankwamen. Iedereen kon meelopen, van 1 dag tot de hele tocht. Uiteindelijk liepen er duizenden mensen mee.

De route in Nederland

De route in Schotland

De start in de Eemshaven was heel bijzonder door een optreden van Nienke Laverman, met het nummer "your ancestor". Wat zou je als voorouder later zeggen tegen volgende generaties? Waarom hebben wij niet gedaan wat nodig was om ontwrichtende klimaatverandering te voorkomen? Het was een hele indringende manier om te starten. Nienke roept ook kunstenaars op om te helpen alles te doen wat nodig is om mensen wakker te schudden en om een uitweg te schetsen. Op theclimatemiles.nl tonen we bij de eerste dagvideo een klein stukje van haar optreden.

Langs koplopers

Onderweg bezoeken we veel bijzondere koplopers, projecten en initiatieven. E zijn allemaal nog terug te zien op de website. Het gaf veel mensen moed en hoop om te zien hoe veel er al gebeurt, op allerlei plekken in het land. Van drijvende zonnepanelen tot boeren die het anders doen.

Urgentie ook benoemd

We bezochten positieve projecten, maar we werden ook onderweg bijgepraat door allerlei experts over de urgentie en dat we veel sneller in actie moeten komen. Een hoogtepunt van dat onderdeel was het bezoek aan het KNMI, waar verschillende wetenschappers de laatste inzichten met ons deelden.

Elke dag een Podcast

Gedurende de hele tour werd er elke dag een podcast opgenomen. Marjan Minnesma sprak al wandelend met wetenschappers, directeuren, politici, koplopers en andere interessante gasten. De Climate Miles podcasts zijn nog steeds te beluisteren en de serie wordt ook na deze reeks voortgezet. Het is een mooie manier om meer te leren over klimaatverandering en alle transities die nodig zijn om zowel ontwrichtende klimaatverandering als het verlies van biodiversiteit zo veel mogelijk af te remmen.

Zie <https://theclimatemiles.nl/series/climatemilespodcast/>

Wat bracht Glasgow?

Glasgow bracht geen grote doorbraak, zoals in Parijs in 2015. Sterker nog, veel landen doen nog steeds niet genoeg en er is ook niet voldoende voortgang geboekt. Wel werd opnieuw bevestigd dat we zo veel mogelijk de opwarming willen beperken tot 1,5 graad ten opzicht van 1850. Maar voor velen was dat niet genoeg. Ondanks de duizenden activisten in de straten (die door corona absoluut niet konden doen wat ze hadden willen doen), werden er geen baanbrekende afspraken gemaakt en laten landen niet zien dat klimaatverandering een veel grotere crisis is dan COVID-19.

Wat werd er wel afgesproken? En korte samenvatting:

- Er werd gesteld dat onder de 1,5 graad opwarming blijven nog net zou kunnen, maar dan moeten alle landen wel alle toegezegde maatregelen gaan nemen en alle doelen halen. Resultaten uit het verleden zijn bepaald geen garantie voor de toekomst....;
- Een grote groep landen, die samen 90% van alle uitstoot vertegenwoordigen, heeft gesteld dat ze netto op nul uitstoot willen uitkomen, in ieder geval in 2050;
- 153 landen kwamen met nieuwe hogere doelen (Nationally Determined Contributions (ook wel NDCs)), wat kan leiden tot 5 Gton minder uitstoot in 2030 (van de ruim 40...);
- 100 landen verbonden zich aan het doel om 30% minder methaan uit te stoten in 2030;
- Landen die samen 20% van de automarkt vertegenwoordigen beloofden de fossiele auto uit te faseren in 2035;
- Alle landen gaven toe dat een nieuw doel en een update 1 keer per 5 jaar veel te weinig is, dus er komen jaarlijkse updates en iedereen wordt gevraagd in 2022 met ambitieuzere delen te komen.

4.2 Grootouders voor het Klimaat

De Grootouders voor het Klimaat zijn ontstaan na de wandeling naar Parijs van november 2015. De Grootouders zijn bezorgd dat hun kleinkinderen een minder mooie aarde erven, met minder biodiversiteit en veel extreme weersomstandigheden door ontwrichtende klimaatverandering. Ze voeren vooral actie voor een beter klimaatbeleid. Urgenda ondersteunt de Grootouders voor het Klimaat met raad en daad, voert het secretariaat en doet de financiën.

Door corona waren er minder fysieke activiteiten, maar de Grootouders hebben veel online gedaan en ook steun gegeven aan heel veel activiteiten van jongeren en andere bezorgde groepen in Nederland. Ook waren er veel webinars en schreven de Grootouders brieven aan Ministers en anderen. Voorbeelden van webinars:

- 19 Januari effecten klimaatverandering op natuur en biodiversiteit met Rik Leemans, hoogleraar milieusysteemanalyse, Wageningen universiteit.
- 16 Februari verkiezingen 1.0 met Henri Bontenbal, kandidaat lid tweede kamer voor het CDA
- 9 maart verkiezingen 2.0 met Sandra Phlippen, hoofdeconoom van ABN-AMRO
- 20 April 2021 webinar EU-Green Deal
- Met Bas Eickhout, Europarlementariër voor Groenlinks
- 18 Mei 2021 Webinar mobiliteit, energie en klimaat, met Jan Korff de Gidts, voorzitter regionale klimaattafel Utrecht. Je kunt het terugkijken;
- 16 Juni webinar regionale energiestrategieën met Kristel Lammers, directeur nationaal programma RES, en Ingrid Lether, lid van het burgerpanel van de RES voor de regio Food Valley
- 29 September: webinar klimaatrechtvaardigheid met Alexander de Roo, medeoprichter van Groenlinks en vertegenwoordigde deze partij in het Europees Parlement en Andro Bottse is bestuurslid bij de stichting Coforce;
- 28 Oktober webinar klimaatop Glasgow met Bert Metz, voormalig klimaatonderhandelaar en co-voorzitter van de IPCC werkgroep maatregelen

Mondkapjes

In januari 2021 starten de Grootouders voor het Klimaat met het verkopen van speciale mondkapjes, met de tekst "minimaal 1,5 meter, maximaal 1,5 graad". Ze werden gretig afgenomen.

Kies voor Klimaat

In februari startten de Grootouders met de nieuwe Kies voor Klimaat-campagne, samen met de jonge klimaatbeweging. Urgenda had die campagne eerder gedaan en gaf de naam en URL in bruikleen. Deze beweging van jongeren en ouderen wilden in de opmaat naar de verkiezingen zoveel mogelijk mensen een keuze laten maken voor een politicus/politica die duurzaamheid hoog in het vaandel heeft.

Op de website 'kiesvoorklimaat.nu' staan portretten van grootouders en jongeren met hun beweegredenen waarom zij kiezen voor het klimaat tijdens de verkiezingen in maart 2021. Zie ook dit artikel: <https://www.duurzaamnieuws.nl/jong-en-oud-samen-in-campagne-kies-voor-klimaat/>. Daarnaast hebben zij een 10-puntenplan geschreven en gegeven aan verschillende politici.

Het 10-puntenplan is gepresenteerd in Pakhuis de Zwijger.
<https://dezwijger.nl/programma/grootouders-voor-het-klimaat>

14 maart 2021 – klimaatmars

Tijdens het Klimaatalarm op 14 maart 2021 waren de Grootouders in verschillende steden te zien! Een grote mars mocht niet georganiseerd worden, maar kleine groepjes hebben zich wel op heel veel plaatsen laten zien.

22 april

Tijdens de hele formatieperiode waren er klimaatwakers voor het Catshuis aanwezig om de politiek te doordringen van het feit dat er echt een beter klimaatbeleid moest komen. Veel Grootouders hebben ook 1 of meer dagen gewaakt voor het Catshuis.

In mei was het eindelijk weer mogelijk om fysiek bijeen te komen. Op 20 mei 2021 gooiden bezorgde Grootouders een grote symbolische steen in de Hofvijver. De Grootouders drukten daarmee uit dat versnelling van klimaatbescherming niet kan wachten tot de politiek is uitgeformeerd. Ze vroegen de politiek om direct aan de slag te gaan met het 10-puntenplan dat zij in aanloop naar de verkiezingen hebben aangeboden.

“In de normaal zo gladde Hofvijver ontstaan rimpelingen door de steen. Die symboliseren de kleine ongemakken die we nu zien door klimaatverandering. Als we nu te weinig actie ondernemen, krijgen onze kleinkinderen straks onvermijdelijk te maken met hogere golven,” aldus Philip Beekman, bezorgde Grootouder voor het Klimaat.

Foto's Branko de Lang

1 juli 2021 – overhandiging Manifest Samen voor Grond

1 juli overhandigde Herman Wijffels, ambassadeur van de Grootouders voor het Klimaat, mede namens 221 boeren- en milieuorganisaties het Manifest Samen voor Grond aan de leden van de vaste Kamercommissie voor Landbouw.

Juni – uitreiking Kinderklimaatboekprijs

Uitreiking Kinderklimaatboekprijs 2021. Winnaar: Janouk Kelderman met haar boek Janouk zoekt een duurzame wereld. In de jury zat o.a. Bibi Dumon Tak, Rhijnvisch Feith en Lilly Plat.

1 oktober 2021 – inspiratiemiddag

1 oktober organiseerden de Grootouders de inspiratiemiddag die hoop, inspiratie en energie geeft aan velen om door te gaan. Merel de Groot, JKB en Igno Notermans, onderzoeksinstituut DRIFT hielden een presentatie. Verder wisselden de Grootouders met kleine groepen brieven uit die ze geschreven hebben aan de volgende generaties.

23 oktober 2021 – Grootouders voor het Klimaat-dag tijdens Climate Miles

De Grootouders waren op allerlei manieren aanwezig tijdens de Climate Miles, de wandeling van Groningen naar Glasgow. Op 23 oktober was het 'Grootouder met kleinkind'-dag tijdens de Climate Miles. Grootouders liepen (samen met hun kleinkind(eren)) mee of stonden langs de route met spandoeken om ons aan te moedigen.

Een speciale meeloper was de mede-oprichter en Grootouder van het eerste uur Dick van Elk, die de hele reis mee was als klimaattovenaar. Zie zijn mooie tocht op : <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/klimaatmars-komt-door-gouda/>

De mensen die in Schotland verder liepen werden op station Rotterdam uitgezwaaid door de Grootouders.

27 november 2021 – Baexem dag

Een groepje van vijf Grootouders is op zaterdag 27 november naar Baexem gegaan om 2000 bomen te planten. Door alle ontwikkelingen met Corona kon het boomfeest niet doorgaan. Van de Pollinators, die ook een voedselbossenboekje hebben uitgegeven, waren wel mensen aanwezig en ook vrienden en andere helpers uit de buurt. Ook loopt de teller van de voedselbosdonatiecampagne flink op. Zie <https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/verslag-plantdag-in-het-leuker-voedselbos/>

December 2021 Jubileum

Vijfentwintig grootouders schreven een brief aan hun kleinkinderen over hun zorg om de gevolgen van klimaatverandering voor volgende generaties. Deze brieven werden gebundeld in het Jubileumboek "Brieven aan onze kleinkinderen".

De Grootouders willen in 2022 op eigen benen gaan staan en organiseerden een succesvolle donatiecampagne voor de grootouders.

<https://grootoudersvoorhetklimaat.nl/donatiecampagne-grootouders-van-start/>

In december stonden de Grootouders ook stil bij het feit dat ze alweer 5 jaar om de week voor de Tweede Kamer staan. Ze spreken politici aan op hun taken. Er wordt nog steeds te weinig gedaan om ontwrichtende klimaatverandering tegen te gaan.

Via Zoom werden slingers opgehangen en waren er wijze woorden van o.a. Frans Timmermans (Europese Commissie), Ed Nijpels (Klimaatakkoord Nederland), Laura de Vries (vice-voorzitter JKB) en Joris Thijssen (Klimaatwoordvoerder PvdA). Ook werd het bijzondere jubileumboek Brieven aan onze kleinkinderen gepresenteerd.

4.3 SamenSnellerDuurzaam.nl

In 2020 startte Urgenda met een nieuwe verzamelsite van allerlei leuke, interessante en vooral duurzamere producten en diensten. Alle informatie is duidelijk gerubriceerd in aansprekende thema's: wonen, reizen, biodiversiteit, lifestyle etc. Geen futuristische wensbeelden, maar praktische tips waarmee mensen nu al aan de slag kunnen gaan. Het is een gratis site zowel voor de bezoeker als voor de bedrijven die erop staan. Met deze site willen we mensen inspireren om aan de slag te gaan met het verduurzamen van hun eigen leefomgeving. Er is al zo veel mogelijk!

In 2021 begonnen we de site aan te vullen met regelmatige posts op Instagram en andere sociale media van de koplopers en mooie initiatieven. Ter inspiratie en om de moed erin te houden. In december was er een speciale cadeaugids om mensen te inspireren met de feestdagen duurzame cadeaus te geven.

4.4 Helpen en ondersteunen van allerlei andere initiatieven

Burgerberaad

Veel verschillende groepen van de Grootouders voor het Klimaat tot Extinction Rebellion ijveren voor een burgerberaad. Op veel plekken in Europa verscheen al zo'n adviesorgaan, naar het voorbeeld van onder andere Ierland: daar gaf de 'Citizens' Assembly' van 100 willekeurig gekozen burgers zeer waardevolle adviezen aan de regering over o.a. abortus en klimaat. Het is een mooie aanvulling binnen de democratie – vooral voor onderwerpen waar de reguliere politiek niet uit komt. Het dient van tevoren duidelijk te zijn wat de regering met het advies gaat doen of in welke mate het opgevolgd zal worden, om te voorkomen dat burgers het gevoel hebben dat zij hier voor niets vele weekenden van hun tijd onbetaald aan besteed hebben. In Nederland kwam er een bureau Burgerberaad dat ijvert voor het gebruik van het instrument 'burgerberaad'. Urgenda ondersteunt dat initiatief van harte.

5.

ONDERZOEK EN PUBLICATIES

Urgenda laat regelmatig onderzoek doen en brengt dat naar buiten. Ook brengt ze zelf al dan niet met anderen rapporten uit. Urgenda medewerkers leveren ook regelmatig bijdragen aan boeken van wetenschappers en anderen. Een greep uit de publicaties van 2021:

5.1 Tussen Kolen & Parijs

Een nieuwe grote publicatie van Urgenda in 2021 was het boek “Tussen Kolen & Parijs”. Naast een boek kwam er ook een aparte website waarop al deze informatie ook kwam te staan. Het boek is bedoeld ter inspiratie van alle mensen die zich bezig houden met de “Regionale Energie Strategieën”, ook wel de RES'en. Het geeft heel veel data, voorbeelden en alle opgedane kennis van Urgenda en partners over de gebouwde omgeving, mobiliteit, landbouw en alle mogelijkheden om duurzame energie op te wekken zonder dat mensen boos worden.

45

5.2 Bezorgde brieven

In 2020 en begin 2021 schreven Marjan Minnesma en Jan Terlouw elkaar brieven. Die zijn gebundeld in het boek bezorgde brieven. Het geeft inzicht en hoop aan iedereen die zich bezig houdt met klimaatverandering en biodiversiteit.

5.3 Actieplan: Harlingen Circulair

De Gemeente Harlingen wilde weten wat ervoor nodig is om een 100% circulaire gemeente te worden en vroeg Urgenda en andere partijen naar de stappen die daarvoor nodig zijn. Urgenda onderzocht de mogelijkheden om Harlingen circulair te maken: niet alleen op het gebied van energie en bouw, maar ook als het gaat om biodiversiteit, toerisme en voedsel. Hierbij keken we uitgebreid naar de mogelijkheden om aan te sluiten bij bestaande succesvolle circulaire initiatieven. Een rapport met stappenplan met veel kansrijke acties die gemeente, bedrijven en bewoners van Harlingen direct samen kunnen oppakken werd geschreven voor de gemeenteraad.

5.4 Bijdragen aan nieuwe modellen

Urgenda heeft veel gebruik gemaakt van het zogenaamde Energie Transitie Model (ETM) van Quintel. We hebben daarbij het nut gezien van kwantitatieve data en het kunnen vergelijken van opties in uitstoot, geld, opbrengst en dergelijke. Sinds een paar jaar wordt er ook gewerkt aan een soortgelijk model op het gebied van landgebruik en vormen van biomassa (van voedsel tot bouw materiaal) en één ook voor koolstof (carbon transition model), wat voor veel zaken nodig is, waaronder als bouwstof voor chemische producten zoals plastics. Urgenda denkt en investeert mee in nieuwe modellen, samen met een reeks van andere partners.

5.5 Bijdragen aan boeken en andere publicaties en uitzendingen

Ook in 2021 waren er bijdragen aan boeken, artikelen en stukken in de krant. Tegenlicht maakte een mooi "Boek van de Toekomst", naar aanleiding van 20 jaar Tegenlicht, waar directeur Marjan Minnesma een essay voor schreef. Onder de titel Never Waste a Good Crisis organiseerde het Nationale Theater in

de Koninklijke Schouwburg Den Haag in het najaar 2021 vier HOT avonden met vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties. Elke HOT avond belichtte een actueel thema vanuit verschillende perspectieven. Onderzoekers, stadsgenoten en kunstenaars deelden het podium. In oktober deed Marjan Minnesma mee met het thema klimaatverandering en wat kunnen we doen? Andere deelnemers aan deze serie waren Roselie Schonewille en Ikram Çakir (Oxfam Novib), Monika Sie Dhian Ho (Bureau Clingendael) en Mariëtte Hamer (Sociaal Economische Raad). In 2022 zou er nog een gezamenlijke avond komen.

WE THE POWER: FILM OVER COMMUNITY-OWNED ENERGIE

Patagonia maakte een film, waar we aan meewerkten, over hoe Europese burgers het heft in handen nemen door hun eigen energievoorzieningen op te zetten. Vanuit het Duitse Schwarzwald tot het Spaanse Girona, tot op de daken van Londen. Het laat de kracht zien van lokale energiecoöperaties én de tegenkracht van de energiegiganten waar ze mee te maken hebben.

Daarnaast waren er in 2021 ook weer tientallen bijdragen aan columns, vlogs en blogs en artikelen voor bladen, radio-uitzendingen, bijeenkomsten in Pakhuis de Zwijger en krantenartikelen. Marjan Minnesma geeft ook ieder jaar gastcolleges aan vele universiteiten en hogescholen in Nederland en een enkele keer per zoom in het buitenland. In dit tweede coronajaar gingen de colleges toch vaak wel door. Er waren wel veel minder lezingen dan normaal.

6. PERSONEEL EN ORGANISATIE

Urgenda had in 2021, bij wijze van uitzondering vanwege corona iets meer mensen in dienst dan gebruikelijk, nl. zo rond de 20 (16 fte). De kern wordt gevormd door de directeur en de senior medewerkers voor respectievelijk de klimaatzaak, de Waddeneilanden, energie, landbouw en biodiversiteit, de circulaire economie en het begeleiden van de grootouders. Naast deze personen zijn er drie vaste stafmedewerkers voor evenementen, communicatie en het secretariaat/financiën en enkele juniormedewerkers.

Daarnaast waren er nog vele stagiaires en vrijwilligers die bij ons afstudeerden en/of veel leerden en ons tevens vaak ondersteunden bij diverse projecten, zoals het lopen naar Glasgow. Voor Meer.Bomen.Nu zijn er inmiddels een paar duizend vrijwilligers actief. Met bijna alle ex-medewerkers onderhouden we goed contact en vaak zijn zij ook latere samenwerkings-partners.

Regiospinners

Urgenda werkt samen met zogenaamde regiospinners. Zij zijn niet in dienst van Urgenda, maar werken op projectbasis wel regelmatig met Urgenda samen. De regiospinner brengt binnen zijn of haar regio de duurzame koplopers in kaart, verbindt ze en steunt waar mogelijk met opschalen. Inmiddels werkt Urgenda samen met tweeëntwintig regiospinners uit bijna het hele land. Zij zijn de ogen en oren van onze organisatie in het land. In het coronajaar hebben we weer wat vaker samengewerkt en hebben sommigen ook meegeholpen bij de energiebesparingsprojecten.

7.

FINANCIËN

Urgenda wil graag een kleine compacte organisatie blijven, met een harde kern van maximaal 15 mensen (gemiddeld 13) en daar omheen samenwerkingspartners. Urgenda start ieder jaar veel nieuwe activiteiten, die doorgaans deels worden betaald door een reeks aan partners of opdrachtgevers.

Urgenda heeft drie vormen van inkomsten. Ten eerste projecten waarvoor betaald wordt voor werk in uren dat Urgenda verricht tegen kostprijs. Voor een regiotour of een advies kan ook een gemeente of een provincie betalen. Dit is geen subsidie, maar gewoon een betaling voor een geleverde dienst. Urgenda draagt daar dan ook BTW over af (en kan die zelf meestal niet verrekenen, net als particulieren).

Ten tweede realiseert Urgenda veel activiteiten waarbij zij het doorgeefluik is voor derden, zoals bijvoorbeeld de crowdfunding voor de 1001 hectare kruidenrijk grasland. Van het opgehaalde geld wordt graszaad gekocht dat weer naar de boeren gaat. Middelen/giften voor de Grootouders voor het Klimaat gaan ook naar hun activiteiten.

Tot slot zijn er verschillende donoren, van particulieren die elke maand 5 euro schenken tot mensen die langjarig Urgenda willen ondersteunen met een groter bedrag, soms voor specifieke projecten. Met een kleine groep vooroplopende bedrijven hebben we strategische allianties. Dat wil zeggen dat we over en weer kennis uitwisselen. Urgenda kent vaak de koplopers en de nieuwste initiatieven en bevindt zich vaak vooraan de golf, daar waar nieuwe initiatieven, nieuwe bedrijfsmodellen en innovaties het licht zien. Dat is interessant voor de partnerbedrijven en leidt tot onderlinge discussies, gezamenlijke projecten of acties en geeft partners inzicht in nieuwe ontwikkelingen. Naast een inhoudelijke relatie, ondersteunen de bedrijven Urgenda ook met middelen. Dat kunnen uren zijn die ter beschikking worden gesteld en/of financiële middelen. Zij steunen ons vanwege het werk dat we doen vooraan de golf om Nederland versneld te verduurzamen. Ook daar vinden jaarlijks evaluaties en veranderingen plaats. Dat houdt ons scherp en zeer kostenbewust. In 2021 onderhield Urgenda zo'n speciale relatie met ASN Bank, Alliander en Höcker advocaten.

De Fred Foundation steunt Urgenda, omdat zij het belangrijk vindt dat Urgenda ook werkt aan de zachtere kant van duurzaamheid, het bediscussiëren van wat waarde heeft, de beweging van onderop en het aangaan van het gesprek over een volhoudbare samenleving met en vanuit verschillende groepen.

Giften

De laatste jaren is het aantal mensen dat Urgenda een eenmalige of maandelijkse gift geeft toegenomen. Dat wordt zeer gewaardeerd.

Nationale Postcode Loterij

Sinds februari 2014 is Urgenda beneficiër van de Nationale Postcode Loterij. Wij zijn heel gelukkig met de bijdrage van de Postcodeloterij omdat deze ingezet kan worden voor zaken waar moeilijk financiering voor te krijgen is. De Postcodeloterij geeft pas een jaarlijkse bijdrage als je zelf 1 miljoen euro eigen middelen hebt opgehaald en wil met haar reguliere bijdrage nooit meer dan een derde van de totale jaarlijkse omzet vormen. Dat staat los van de extra projecten, waar soms speciale steun voor verkregen kan worden. In 2019 kreeg Urgenda een extra bijdrage voor een speciaal project om drie jaar lang internationale klimaatzaken te ondersteunen. Daar zijn we heel blij mee en daar hebben we veel mee kunnen doen.

ACTIVA	31-12-2021		31-12-2020		PASSIVA	31-12-2021		31-12-2020	
Vaste activa (boekwaarde)	-	-	-	-	Reserves (eigen vermogen)	-	-	-	-
Verbouwingen en inventaris	17.370	-	14.498	-	Overige reserves		1.148.471		932.230
		17.370		14.498					
					Voorzieningen				
Financiële vaste activa					Voorziening deelnemingen				81.243
Deelneming ThuisBaas BV									
					Langlopende Schulden				
Vlottende activa (vorderingen)					Vooruitontvangen bedragen		267.500		802.500
Debiteuren	44.760		30.922						
Belastingen en sociale lasten	12.611		12.834		Kortlopende schulden				
Overige vorderingen, vooruit betaald	192.038		179.611		Crediteuren	22.716		22.190	
					Belastingen en sociale lasten	27.736		31.683	
		249.409		223.367	Overige schulden, nog te betalen	269.857		367.729	
Liquide middelen		1.469.501		1.999.710			320.309		421.602
Totale activa		1.736.280		2.237.575	Totale passiva		1.736.280		2.237.575

BATEN	2021		2020			LASTEN	2021		2020	
	-	-	-	-		-	-	-	-	-
Baten uit eigen fondsenwerving	1.370.250		672.091			Personeelskosten	1.175.535		923.339	
Baten uit acties van derden	1.035.000		1.035.000			Huisvestingskosten	31.060		31.939	
Overheden	254.534		526.304			Kantoorkosten	64.734		54.259	
Overige projecten	104.676		75.242			Belastingen en Financiële kosten	29.729		46.522	
						Out of pocket kosten	1.247.161		996.527	
Totale baten	-	<u>2.764.460</u>	-	<u>2.308.637</u>		Totale lasten	-	<u>2.548.219</u>	-	<u>2.052.586</u>
-										
Saldo baten en lasten		<u>216.241</u>		<u>256.051</u>						
Bijdrage in natura										
Höcker advocaten										

Urgenda is een algemeen nut beoogde instelling (ANBI)